

PAVEL FILATJEV

ZOV

VENÄLÄISSOTILAS JOKA
SANOI SODALLE EI

BAZAR

PAVEL
FILATJEV

ZOV

VENÄLÄISSOTILAS JOKA
SANOI SODALLE EI

Suomentanut Marjatta Kuore

BAZAR

Bazar Kustannus

Copyright © Pavel Filatyev, 2022

Published by arrangement with The Deborah Harris Agency
and Licht & Burr Literary Agency, Copenhagen.

Asiatarkastus everstiluutnantti evp Pentti Forsström

Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-403-043-4

Taitto Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale

Painettu EU:ssa

Tässä kirjassa mä kuvaan tapahtumia, joita olin todistamassa ja joissa olin mukana palvellessani Venäjän maahanlaskujoukkojen 56. ilmarynnäkkörykmentissä sekä ennen Ukrainan sotaa että Venäjän joukkojen tunkeutuessa Ukrainaan kahtena ensimmäisenä sotakuukautena. Lisäksi esitän mun omia päätelmiä ja huolia siitä, mitä Venäjällä parhaillaan tapahtuu.

Kun kirjoitan tätä, on kulunut puolitoista kuukautta siitä, kun palasin Ukrainan sodasta. Kyllähän mä tiedän, ettei sitä sais kutsua ”sodaksi” – se on Venäjällä kielletty – mut ”sodasta” mä aion silti puhua. Ymmärräthän sä mitä mä tarkoitan: mä oon jo 33-vuotias, ja koko ikäni oon puhunut pelkästään totta, jopa omaksi vahingoksi – oon ”kieroutunut”, mut minkä mä sille voin.

Siis tällainen sota: meidän armeija ampuu Ukrainan armeijaa, ja se paukuttaa takaisin, ja ammuksset ja raketit räjähtelee. Ootko koskaan kuullut lähestyvän ammuksen ääntä? Sääli, jos et oo – sitä tunnetta ei voi unohtaa: ilma värähtelee ja sihisee, sisuskalut kääntyy nurin ja henki on salpautua. Sitten, jos käy tuuri, kuulee räjähdysten ja ajattelee, että tänään on mun päivä, siis jos käsittää, ettei paineaalto repäisyyt musta mitään irti eikä krooppaan iskeytynyt ainuttakaan sirpaletta. Mut monelle ei satu hyvä päivä, vaan käy köpelösti.

Sotilaita kuolee kummaltakin puolelta, kuten myös siviilejä, jotka sattuu asumaan siellä, missä on päätetty aloittaa sota ja kutsua sitä ”erikoisoperaatioksi”.

Eikä pidä unohtaa sotaan kuuluvaa nälkää, sairauksia, unettomia öitä, epäsiisteyttä eikä adrenaliinia, joka on jatkuvasti vaarallisen korkealla ja kuluttaa kehon voimavaroja lisätessään voimaa, nopeutta ja reagointikykyä. Vasta sota- toimialueelta palatessa, kun olo on kuin tyhjiin puristetulla sitruunalla, tajuaa ettei ole enää ihan kunnossa.

Ja sitten on moraalisesti raskasta, että omatunto painaa sydäntä ja sielua – jos ne siis on olemassa – ja että ihmettelee vasten tahtoaan, miksi ja minkä nimissä on tässä mukana. Miksi on tullut vaarantamaan henkensä ja terveytensä? Miksi ryvettää omaa karmaa, joka ehkä ei muutenkaan ole kovin hyvällä tolalla?

Mä kerron tässä, miten jouduin kokemaan tän sodan ja miten mä päädyin siihen mukaan. Oon tietoinen vastuusta, johon joudun levittäessä mun sotapalvelusta koskevaa tietoa, mut jos nää asiat salataan, tappiot vain kasvaa entisestään.

24. HELMIKUUTA, KESKIYÖLLÄ

Ajetaan jonkun aikaa pitkin peltoja. On satanut, ja tie on kurainen. Herään kahden maissa yöllä. Kolonna järjestyy keskellä korpea muutama riviin rautatien varteen, ja me sammuteetaan moottorit ja ajovalot. Meitä käsketään käärimään valkoinen tunnistusnauha vasemman käsivarren ja oikean säären ympäri. Maalarinteippi kulkee kädestä käteen.

Ajoneuvoihin maalattiin vaakasuora valkoinen juova jo silloin kun me lähdettiin ampuma-alueelta 19. helmikuuta. Illalla 23. helmikuuta, kun oltiin lähdössä, kuskit sai käskyn lisätä juovaan väkänen, jolloin syntyi V. Pian sen jälkeen, kun oltiin pysähtyneinä jonnekin rautatien varteen säkkipimeässä ja kierrettiin teippiä vasemman käden ja oikean jalan ympäri, kuskeja käskettiin vielä täydentämään juovia autojen kyljissä. Siitä syntyi Z.

Odotellessa, teippiä kiertäessä, jutellessa ja tupakkaa imutellessa tiheään pysäköityjen kulkuneuvojen vieressä alkaa pojat kranaatinheitinlautosta houkutella mua mukaansa – kranaatinheitintä on käyttämässä kolme miestä, kun pitäisi olla viisi. Pimeästä lähestyy niiden joukkueenjohtaja, nuori

luutnantti. Se sanoo, että kädet ei tosiaan riitä. Tulisitko sä meille?

Otan asean ja kypärän ja meen Ural-kuormuriin ajatellen, että siellä musta vois olla apua, vaikka mä en kranaatinheitteistä mitään hiffaakaan. Kun oon viskannut repun ja kypärän lavalle, lähden kapuamaan suljetun laidan yli. Tartun kiinni suojaliivin lipastaskuista. Housut estää heilauttamasta jalkaa ylöspäin, ja mä jään roikkumaan. Putoan lavalle pää edellä ja kiljaisen kivusta. Ihan kuin silmässä olis leimahtanut valo.

Pitelen hämmentyneenä kädellä oikeaa silmää, tuntuu voimakasta kipua ja jotain märkää. Joku raapii sytkäriä, että saataisiin valoa mun naamalle. Otan käden pois ja kokeilen, näenkö kahdella silmällä vai yhdellä. Mies, joka valaisee mun kasvoja, kiljaisee: "Voi jumalauta!"

Kysyn, onko silmä paikoillaan. Se näyttää valoa ja sanoo: "Ota käsi pois, en mä näe!"

Käsi on veressä, ja tunnen, miten kasvoille valuu jotain kuumaa. Silmä on selvästi kunnossa, mut ylä- ja alaluomi on revenneet. Vilkaistessani ympärilleni lavan himmeässä valossa tajuan, että mun silmä osui armeijan ruokatermoksen käden-sijaan. Potkin kiukkuisena termosastiaa. Lava on täynnä kranaattilaatikoita, on kranaatinheitin ja kollimaattori. Matkaa pitää jatkaa laatikoitten päällä istuen. Tulee mieleen, että mihin mä 33-vuotiaana tätä tarviin – enkö oo jo kokenut riittävästi seikkailuja Kaukasuksella? Parempi olis istuskella hiljaa komppaniassa – hyvä etten tuhonnut mun silmää.

Mut evakuoitiin huhtikuussa etulinjasta Nikolajevin läheltä, koska mun silmät kuivui. Meihin kohdistuneessa tykkitulituksessa lensi poterossa multaa silmiin. Kivaa oli ollut harvoin, mut voi vittu, tässä lykästi. Silmät tulehtui, toinen alkoi muurautua umpeen, ja muutaman päivän päästä lääkintämies sanoi, että mut pitää evakuoida, sillä jos mua ei hoideta, multa voi mennä näkö. Mut vietiin lääkintäryhmän luo Hersoniin, joka oli siinä vaiheessa jo meidän hallussa, ja evakuoitiin sieltä Sevastopoliin.

Miltä sotatoimialueelta lähtiessä tuntuu, sitä ei voi sanoin kuvata.

Kaks kuukautta kuraa, kylmää, hikeä, nälkää ja aavistus siitä, että kuolema on lähellä. Harmi, ettei toimittajia päästetä meidän luokse etulinjaan, jotta koko Venäjä sais ihailla laskuvarjosotilaita: ruokkoamattomia, pesemättömiä, likaisia, laihoja ja katkeroituneita. Mistähän ne mahtaa olla katkerampia: uppiniskaisista ukrainalaisista, jotka ei suostu luopumaan natsismista, vai omasta lahjattomasta päällystöstä, joka ei pysty huolehtimaan sotilaiden varustamisesta edes sotatoimien aikana? Puolet meidän pojista vaihtoi ukrainalaiseen univormuun, koska se oli laadukkaampi ja mukavampi päällä, ja oma oli jo kulunut loppuun. Mahtava maamme ei kykene pukemaan, varustamaan eikä ruokkimaan omaa armeijaansa. Esimerkiksi mulla ei ollut heti alusta saakka Ratnik-pukua, eikä rajaa ylittäessä ollut edes

makuupussia. Seuraavalla viikolla pojat sai hankituksi vanhan – huom! ei sitä komentajat antaneet! – pussin, jonka vetoketju oli rikki. Enpä sanois, että olis ilahduttanut. Mä nukuin talvella etulinjassa paljaalla maalla rikkinäisessä makkarissa (Ukrainassa oli maaliskuussa pakkasta) – niin että jopa oli retki! Kun mulla sitten maaliskuun puolivälissä alkoi särkeä jalkoja ja selkää, kuvittelin pitkään, että kyse oli lihaksista ja nivelsiteistä. Kärsin, en valittanut, nilkutin ja uskoin, että vaivat johtui siitä ettei suojaliiviä ja kypärää juuri riisuttu. Mut sitten mä sain tietää, että olin saanut jäätyneellä maalla nukkumisesta, veden ja ruuan puutteesta ja rasituksista osteokondroosin koko selkärankaan, välilevynpullistumia, tyrän kaulaan, lannerangan ahtauman ja hirveitä kipuja jalkaniveliin.

Sitten mut evakuoitiin. Kun oot viettänyt kaks kuukautta etulinjassa ja sitten – pam! – sieltä viedään pois, niin tuntee yhtä aikaa iloa, että pääsee pois siitä kusesta, ja harmia, koska palvelustoverit jää sinne, etkä tiedä, miten niiden käy.

Me lähdettiin Paz-merkkisellä bussilla: kuski ja sen selän takana parikymmentä haavoittunutta – likaisia ja nääntyneitä, univormu veressä. Vakavasti haavoittuneiden kasvoilla näkyi kipu ja tuska, ja vähällä päässeet iloitsi siitä, että ne oli viimein matkalla pois rintamalta. Mä en ollut haavoittunut, vaan mut evakuoitiin sairaana. Istuin portailla oven vieressä, koska penkkejä ei riittänyt kaikille. Ajettiin viisi, kuusi tuntia, ja sinä aikana lopulta rentouduin ja rupesin ajattelemaan mun elämän kahta viimeistä kuukautta – millaista oli ollut ja

mihin mä tätä kokemusta tarvitsin, olinko tehnyt jotain hyvää vai päinvastoin paha. Siitä hetkestä saakka mun mielessä on jatkunut monologi omantunnon, isänmaallisuuden ja terveen järjen suhteesta.

Jos kaavamaisesti ajatellaan, niin mä oon sotilas, maahanlaskumies. Mä oon velvollinen täyttämään käskyt, eikä mulla ole oikeutta ruveta jänistämään eikä kieltäytyä lähtemästä sotaan, kun se on syttynyt. Mä oon velvollinen palvelemaan mun maata ja suojelemaan Venäjän kansaa. Mut tässä kohdin alkaa terve järki hangoitella vastaan ja epäröidä.

”Uhkasiko Ukraina Venäjää?”

Puhutaan, että Ukraina halus liittyä Natoon. Mut ei kai Venäjä hyökkää kaikkiin niihin maihin, jotka haluaa liittyä Natoon? Latvia, Liettua, Viro ja Puola on jo Naton jäseniä. Nyt Suomi on liittymässä Natoon. Turkin yllä ammuttiin joku aika sitten alas venäläinen lentokone, mut meillä se unohdettiin nopeasti. Japanin kanssa on riitaa Kuriilien saarista. Helvetti sentään, Jenkitkin on Venäjän rajanaapurina idässä. Mut jostain syystä mikään näistä ei oo johtanut sodan aloittamiseen. Ei Venäjä näihin maihin hyökkää. Vai eikö vaan hyökkää vielä?

Syy ei siis ole siinä.

”Ellei Venäjä olisi hyökännyt Ukrainaan, olisiko Ukraina hyökännyt meidän kimppuumme?”

Monet toistaa mitä on televisiosta kuulleet, että me ollaan tehty ennaltaehkäisevä isku. Mut miten voi kuvitella, että Ukraina hyökkäis Venäjälle, Krimille, kun Ukrainan

armeija ei oo edes kyennyt säilyttämään maan rajoja? Ukrainalaiset käy puolustussotaa ja aiheuttaa meille valtavia tappioita. Kuka hyvänsä tietää, että puolustussota on helpompaa kuin hyökkääminen. Miten tää maa, joka on kyennyt puolustautumaan vain hitaasti ja vaivalloisesti ja menettänyt alueitaan, olis voinut hyökätä? Eikö meidän armeijan olis ollut helpompaa vahvistaa rajoja ja puolustusta Ukrainan ympärillä, ja jos Ukraina olis hyökännyt, puolustautua sitä vastaan, hajottaa sen hyökkäysvoima ja ryhtyä vastahyökkäykseen? Silloin meidän tappiot olis jääneet paljon pienemmiksi eikä kansainvälinen yhteisö olis voinut syyttää Venäjää aggressiosta ja kutsua meidän maata miehittäjäksi ja anastajaksi. Joten se että Ukraina aikoi hyökätä Venäjälle, ei myöskään pidä paikkaansa?

”Ukrainasta on tullut natsismin orja, ja ukrainalaiset loukkaavat venäläistä väestöä?”

Oon jutellut niiden kanssa, jotka on käyneet Ukrainassa ennen sotaa, ja ihme kyllä, ainakaan niistä ei kukaan perskohtaisesti muistanut konkreettista tapausta, että joku olis solvannut niitä vaikkapa venäläisestä sukunimestä tai siitä, ettei ne ole osanneet ukrainan kieltä. Yksittäisiä tapauksia kansalliselta maaperältä syntyvistä arjen ristiriidoista toki löytyy jokaisesta maailman maasta.

”Hyökättiin pelastaaksemme Donetskin kansantasavalta ja Luhanskin kansantasavalta?” Mitä ne on?

Tosiasiasa ja juridisesti nää kaks aluetta kuului Ukrainaan, mut nousi kapinaan ja päätti itsenäistyä. Eikö tätä vois

verrata siihen, jos Karjala haluais liittyä Suomeen, Smolenskin alue Liettuaan, Rostovin alue Ukrainaan, Jakutia Jenkkeihin tai Habarovsk Kiinaan? Miksi Venäjä puolustaa Luhanskin kansantasavaltaa? Onko se parantanut niiden tavallisten ihmisten elämänlaatua, jotka asuu Donbasissa? Me Venäjän federaatiossa ei suvaittais sellaista – Tšetšerialle ei aikoinaan myönnetty itsenäisyyttä, ja siitä maksettiin tuhansilla ihmishengillä. Miksi me on tehty meidän naapureille näin? Mut Donetskien ja Luhanskin kansantasavaltojen johto ei Venäjän hallituksen tuesta huolimatta ole pystynyt tarjoamaan kansalaisilleen sosiaaliturvaa eikä turvallisuutta, joten joukoittain ihmisiä on paennut Venäjälle, Krimille ja Ukrainaan. Kun oon jutellut niiden kanssa, jotka on paenneet sotaa Donetskista ja Luhanskista, en oo kuullut natseista, joista meidän tiedotusvälineissä huudetaan. Kaikki sen sijaan kertoo yhteen ääneen paenneensa sotaa ja että ne haluaa vain elää rauhassa ja tehdä työtä. Jos me yritettäisiin kaikin tavoin auttaa Donetskien ja Luhanskin ihmisiä, miksi ei rajoituttaisi tarjoamaan halukkaille Venäjän passeja? Meillä riittää asumattomia seutuja, joihin ei oo ihmisen käsi koskenut – tervetuloa vaan tänne asumaan ja tekemään työtä meidän kanssa. Mihin tarvitaan vielä lisää vieraan valtakunnan alueita? Tuskin meillä on maasta puutetta? Onko-han sellaisia, jotka haluais asua Venäjällä, muttei oo vielä saaneet Venäjän passeja eikä ole muuttaneet meille?

24. HELMIKUUTA, KLO 4.00

Neljän tienoissa aamulla avaan silmät uudestaan, kuulen jyri-
nää ja kuminaa, maa vavahtelee, ilmassa tuntuu pistävää
ruudinhajua. Viskaan pressun syrjään ja katson ulos auton la-
valta: yhteislaukaukset valaisee taivasta ja pimeässä hohtaa
milloin pilvet, milloin savu. Raketinheittimet ampuu meidän
kolonnan molemmin puolin, ja ilmeisesti takaa kiirii voimak-
kaita kauaskantoisten aseiden yhteislaukauksia. Tunnelma on
levoton, uni häipyä silmistä, ja väsymys ruuan, veden ja levon
puutteesta katoaa. Kuka ja mistä mahtaa ampua ketä? Syty-
tän tupakan, jotta heräisin kunnolla, ja kohta tajuan, että me
tulitetaan sivuun meidän kolonnan edessä 10–20 kilsan päässä.
Muutkin heräilee ja panee palamaan, alkaa hiljainen mutina:
"Nyt se on alkanut."

Meillä on vissiin joku suunnitelma. Röökin poltettuani ja
mietittyäni näkemääni tunnen, miten adrenaliini alkaa virrata
ja tarmo lisääntyä. Ajattelu on epätavallisen tarkkaa ja sel-
keää. Hätäännyn kun tiedostan, ettei käsikirjoitusta à la "Krim
on meidän" ole tulossa. Taidetaan olla kusessa. Mut mitä
oikein on tekeillä – tulitetaanko me hyökkäviä ukrainalaisia?

Ehkä Natoa? Vai hyökätäänkö me? Ketä tässä nyt näin helvetillisesti ammutaan? Mistä raketinheittimet on ilmestyneet? Onko Donetskin ja Luhanskin kansantasavaltoihin tulossa kansanäänestys? Vallataanko Herson? Onko Ukraina hyökännyt Venäjälle Naton avustamana?

Kaikkien näiden tapausten varalta meillä on joku suunnitelma, mut armeijassa ei oo keltä kysyä. Päälylystö näyttäis saavan käskyt liikkeellä ollessa, etappi kerrallaan. Mitä korkeampi virka, sitä enemmän tietoa. Mun taso on maahanlaskujoukkojen sopimussotilaan taso – kastroitavaksi vietävän varsan taso. Mulle ei kukaan kerro mitään, mä voin vaan viskata asean mäkeen, palata selustaan ja ruveta vellihousuksi tai sitten jatkaa eteenpäin muiden perässä.

Oon joskus kouluttanut hevosia jopa ihan menestyksellä. Ostettiin kaverin kanssa kymmenkunta villiä nuorta varsaa, jotka oli menossa lihoiksi. Päätettiin, että kun kerran niitä odottaa kuolema lihakombinaatissa, kannattaa ostaa ne lihan hinnalla, kastroida, vähän opettaa ja myydä eteenpäin. Varsat jäi eloon, ja me ansaittiin niillä. Vaikka kumpikaan ei olis halunnut ja me tunnettiin vilpitöntä myötätuntoa varsoja kohtaan, me hoidettiin silti tää likainen homma, valittiin kahdesta pahasta pienempi – niin me sitä puolusteltiin. Varsat oli jo reippaasti kolmannella vuodella, eikä niitä kyennyt enää hallitsemaan pelkällä voimalla, vaan piti käyttää kaikenlaista koiruutta, ja siinä oli omakin terveys vakavasti vaarassa. Kun varsa oli oppinut kulkemaan kiltisti perässä ja antoi pukea suitset, se vietiin hakaan, ja sen sijaan että sille olis harjoituksen

päätteeksi annettu tavanomaisia herkkuja, se sidottiin ja kaadettiin maahan, ja siltä leikattiin munat. Ei arvannut varsa mihin joutui. Se oli tottunut siihen, että jos sille sanottiin "mee tonne", oli parasta mennä – silloin ei kiusata, ja jälkeenpäin saa vielä sokeripalan.

Samanlaista on sopimussotilaalla armeijassa: "Mee sinne, tuu tänne, hyvä poika, niin sitä pitää, nyt tonne." Yhtenä kauniina päivänä sitten joutuu kuseen. Mut koulutusta on saanut, eikä kuulu tietää mitään – kunhan tottelee. Nyt käsitän, että mua on käytetty hyväksi – niin kuin oon itse käyttänyt hyväksi hevosia – milloin ovelasti (tiedotusvälineet ja isänmaallisuus), milloin väkivalloin (laki ja rangaistukset), milloin sokeripalalla (palkka), milloin kiitoksella (palkinnot ja arvonimet). Jossain ylhäällä on setä, joka on viisaampi ja vahvempi ja tietää enemmän. Se käyttää samanlaisia keinoja kuin mä käytin hevosiin "kasvattaakseni niitä siihen, mihin niitä tarvitsin".

* * *

Voi sentään, oon unohtanut esittäytyä. Mä oon kaartin alikersantti Filatjev, 6. ilmarynnäkökomppaniasta, 2. ilmarynnäköpataljoonasta, 56. ilmarynnäköprikaatista, 7. maahanlaskudivisioonasta.

Aivan, just sen 56. ilmarynnäköprikaatin kersantti, jonka puolustusministeri S. K. Šoigu päätti hajottaa tän sodan aattona – varmaan parantaakseen Ukrainan mahdollisuuksia Venäjää vastaan. Tää prikaati hajotettiin viime

vuonna. Hajotettiin täydennetty, kouluttamalla ”yhteen hitsattu”, varustettu 3 000 maahanlaskumiehen prikaati, joka koostui kolmesta ilmarynnäkköpataljoonasta, laskuvarjopataljoonasta, tiedustelupataljoonasta ja panssarivaunupataljoonasta ja jolla oli oma tykistö ja ilmapuolustus. Prikaati, jossa ei juuri ollut vapaita vakansseja ja joka oli syntynyt 20 vuoden aikana Kamyšinin kaupungissa! Hajotettiin prikaati, ja silloin perheiden elämä luhistui ja ihmiset viskeltiin pitkin Venäjää.

Prikaatista tehtiin rykmentti – jaa, vai rykmentti? Rykmentti on sille pelkkä nimi! Jäljelle jäi vain yks laskuvarjopataljoona, joka siirrettiin Krimille Feodosijan kaupunkiin ja yhdistettiin siellä jo olleeseen erilliseen 171. rynnäkköpataljoonaan. Näistä kahdesta pataljoonasta muodostettiin ”rykmentti”, johon tuli laskuvarjopataljoona, ilmarynnäkköpataljoona ja joukkueen kokoinen tiedustelukomppania. Eikä siinä kaikki, ei se ollut rykmentti! Eikä ilmarynnäkköpataljoonakaan ollut miesvahvuudeltaan täysin täydennetty. Kaiken lisäksi suuret uudistajat päätti perustaa, näin oon kuulunut, ”öisin toimivan kokeellisen ilmarynnäkköpataljoonan”, joka sijoitettiin tavallisiin panssaroiattomiin Uazeihin! Tällaisena mun 2. ilmarynnäkköpataljoona lähetettiin sotaan. Unohtui mainita, että pataljoonassa on kolme komppaniaa. Mun komppania lähti sotaan vain noin 45 miehen vahvaisena ja kaks muuta komppaniaa kumpikin 60 miehen vahvaisina, yhteensä ilmarynnäkköpataljoonassa oli siis 165 ilmarynnäkkömiestä – nerokasta. No joo, mitäpä siitä, raporteissa

kaikki näyttää paremmalta, sillä pataljoonahan on noin 500 miestä, joten raporttien mukaan Venäjän joukoissa Ukrainan ympärillä oli noin 200 000 miestä.

Kun otetaan huomioon korruptio ja kuvaraportointijärjestelmä, jota on nyt kovasti lisätty armeijassa, koska päällystö peittelee ongelmia, musta näyttää siltä, että tosi asiassa Ukrainan rajan ylitti ensimmäisenä päivänä noin 100 000 sotilasta, ja niitä oli vastassa 200 000 Ukrainan armeijan sotilasta.

UKRAINAN SOTA VENÄLÄISSOTILAAN SILMIN

Venäläinen laskuvarjojääkäri PAVEL FILATJEV hyökkäsi ensimmäisten venäläisjoukkojen mukana Ukrainaan 24. helmikuuta 2022. Häneltä kesti pitkään tajuta, ettei Venäjän alueella ollut sotaa vaan että Venäjä oli hyökännyt Ukrainaan. Sodittuaan kaksi kuukautta ankarissa oloissa hän joutui sairaalaan silmätulehduksen vuoksi ja päätti olla palaamatta rintamalle. Sen sijaan hän päätti kirjoittaa siitä, mitä oli nähnyt.

Kirjassaan Filatjev kertoo sodan kulusta yksittäisen venäläissotilaan silmin. Hän kertoo taisteluista, sotilaiden tuntemasta pelosta ja epätietoisuudesta, huonoista ja puutteellisista varusteista ja ryöstelystä.

ZOV – VENÄLÄISSOTILAS JOKA SANOI SODALLE EI on kaunistelematon ja järkyttävä kuvaus Ukrainan sodan todellisuudesta venäläisen rivisotilaan kertomana.

ISBN 978-952-403-043-4
KL 99.139
www.bazarkustannus.fi

KANNEN KUVA ALBIN MICHEL
KANNEN SUUNNITTELU TUOMO PARIKKA

9 789524 030434